

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д. УШИНСЬКОГО»

Хмельницька гумантарно-педагогічна академія (Україна)

Юго Западний університет «Неофіт Рілські» (Болгарія)

Велікотирновські Університет «Св.Св.Кіріл і Методій» (Болгарія)

Харбінський інженерний університет (Китай)

Міжнародний Незалежний Університет Молдови (ULIM) (Молдова)

УПРАВЛІННЯ ТА ІННОВАЦІЇ В ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
21 листопада 2025 року*

DOI: <https://doi.org/10.24195/MIE2025>

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

У677

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Сакалюк О. О. – завідувач кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Ручкіна М. М. – доцент кафедри освітнього менеджменту та публічного управління ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Корнешук В. В. – завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка», д.пед.н., професор

Воронова С. В. – завідувач лабораторії якості освіти Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку, к. пед. н.

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЗ «ПНПУ імені К. Д. Ушинського», протокол №8, від 25 грудня 2025 року.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

Управління та інновації в освіті: досвід, проблеми та перспективи:

У677 збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса 21 листопада 2025 року Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2025. 145 с.

До збірника увійшли матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої управлінню закладами освіти, досвіду, проблемам та перспективам їх розвитку.

Науковці та здобувачі освіти висвітлюють питання щодо управління освітнім процесом в умовах розвитку інноваційного середовища та організаційно-психологічних аспектів менеджменту в освіті.

УДК: 378.11+371.201+658.401.2

© Університет Ушинського, 2025

- безперервність емоційного контакту з дорослим;
- формування стійких прив'язаностей;
- індивідуальну підтримку навчання та розвитку;
- соціалізацію в умовах наближених до звичайної сім'ї.

Водночас на батьків-вихователів покладаються завдання компенсації попередніх травматичних досвідів дітей, корекції порушень розвитку, підтримки здоров'я, сприяння соціальній адаптації.

У відповідь на виклики війни Кабінет Міністрів України ухвалив низку змін, спрямованих на забезпечення захисту дітей. Постанова КМУ «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо захисту прав дітей на період надзвичайного або воєнного стану» передбачає:

- можливість тимчасового влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до прийомних сімей та ДБСТ понад звичайні обмеження кількості дітей, але в межах нормативів;
- спрощення процедури встановлення опіки та піклування родичами;
- пріоритетність сімейних форм виховання над інституційним доглядом навіть в умовах надзвичайної ситуації.

На нашу думку ці зміни спрямовані на мінімізацію перебування дітей в інтернатних установах, адже вони не можуть забезпечити повноцінний комплекс потреб дитини, особливо в умовах війни. Окрім того, 26 листопада 2024 року Уряд України затвердив Стратегію забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні, яка враховує воєнні реалії та визначає ключові цілі до 2028 року та передбачає, що:

- 95% дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, мають виховуватися в сімейних формах;
- зменшення на 30% кількості дітей в інституціях та на 80% – дітей до трьох років;
- збільшення на 30% кількості дітей з інвалідністю та/або з ООП, які отримують послуги у територіальних громадах.

Звісно, окреслена вище стратегія не передбачає негайного закриття всіх інституційних закладів; її ключова мета – спочатку створити умови, за яких діти зможуть залишатися у своїх громадах, отримуючи необхідні послуги, а інституційний догляд поступово втратить потребу.

Отже, військові події в Україні актуалізують питання розширення сімейних форм виховання як найбільш гуманного, ефективного та науково обґрунтованого способу забезпечення прав дітей. Науковий дискурс та нормативні зміни підтверджують потребу у переорієнтації державної політики з інституційних форм догляду на сімейні. Дитячі будинки сімейного типу, прийомні сім'ї, опіка родичів і розвиток послуг у громаді мають стати пріоритетом системи захисту дітей у повоєнній відбудові.

Література

1. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» № 2342-IV від 13 січня 2005 року: станом на 20.01 2018 р.

технології у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти : зб. матеріалів II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Одеса).

4. Мірошніченко, В., Добровольська, Г. (2020). Народознавство як невичерпне джерело розвитку особистості. Педагогічні науки : наук. журн. Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, № 4(23).

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: НОВІ ТРЕНДИ НА РИНКУ ПРАЦІ І В ОСВІТІ

Наталія Оленцевич, Україна

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) перетворився на потужний важіль соціально-економічного розвитку суспільства. Він стрімко трансформує ключові сфери господарської діяльності, змінює технологічні і трудові процеси, активно впливає на зайнятість і соціальну сферу. Створюючи запити на цифрові компетентності, ШІ формує нові тренди на ринку праці, пов'язані із зростанням попиту на фахівців нових професій, таких як AI-інженери, спеціалісти з оброблення даних, prompt-інженери, одночасно з тим, як частина робочих місць має бути скорочена або суттєво трансформована. За оцінками МВФ, близько 40% робочих місць у світі зазнають змін у недалекій перспективі через штучний інтелект [1]. При цьому вимоги до навичок у професіях, пов'язаних з ШІ, вже зараз змінюються на 66% швидше, ніж у традиційних видах професійної діяльності [2]. Вирішального значення набувають так звані навички *soft skills*: критичне мислення, креативність, емоційний інтелект, адаптивні здібності, цифрова грамотність. У контексті нових викликів професійна та вища освіта стоять перед необхідністю глибокої трансформації, що вимагає відповідних змін у системі освіти, запровадження нових підходів до викладання, навчання та управління освітніми процесами з метою підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати в новій, інтелектуально насиченій реальності.

Аналіз сучасних інструментів ШІ дозволяє стверджувати, що його вплив на професійну та вищу освіту може бути багатограним і охоплювати не лише методику і форми викладання, але й адміністративне управління та визначення освітніх пріоритетів. Серед багатьох напрямів, за якими ШІ вже сьогодні здійснює свій найбільший вплив на освітні системи, доцільно виокремити декілька ключових із зазначенням конкретних інструментів та можливостей їх використання у професійній освіті.

1. Персоналізація навчання та використання адаптивних систем. Найбільш помітною і фундаментальною зміною в епоху цифрової трансформації є можливість переходу від універсального підходу у професійній освіті до персоналізованого навчання за допомогою індивідуальних освітніх траєкторій. Адаптивні навчальні системи на основі машинного навчання (МН) дозволяють аналізувати великі обсяги даних про навчальну поведінку студента: швидкість засвоєння матеріалу, стиль навчання і рівень залученості, типові

помилки і прогалини в знаннях. На основі цього аналізу ШІ може динамічно адаптувати навчальний контент, складність завдань та послідовність подачі матеріалу для кожного окремого здобувача освіти. Освітні платформи, такі як DreamBox або Smart Sparrow, дозволяють використовувати МН для створення інтелектуальних систем-репетиторів, які здатні забезпечити фокусування навчальних зусиль на індивідуальних прогалинах у знаннях, підвищуючи ефективність засвоєння складних предметів (наприклад, STEM-дисциплін). Це підвищує ефективність навчання, забезпечуючи концентрацію уваги на складних для конкретного студента темах і зменшуючи зусилля на тих розділах курсів, які вже засвоєні.

2. Автоматизація рутинних завдань і процесів. Інструменти ШІ можуть замінити асистента викладача, звільняючи його від значного обсягу рутинної роботи, що пов'язана із створенням навчально-методичних матеріалів, формуванням аудіо- і відеоконтенту, оцінюванням типових стандартних завдань. Великі мовні моделі (ChatGPT, Gemini, Claude) можуть використовуватись для генерації ідей для проведення навчальних занять, складання чернеток тестів, практичних завдань та прикладів, створення презентацій, а також для узагальнення наукових статей і систематизації джерел наукової інформації. Платформи типу Gradescope, VibeGrade, CoGrader дозволяють використовувати ШІ для швидкої та послідовної перевірки великих обсягів робіт – від есе та дипломних робіт до відповідей на завдання з програмування – на основі визначених викладачем критеріїв і рубрик. А своєрідний хаб для освітян – MagicSchool AI, – надає готові інструменти ШІ для планування занять, створення вікторин, генерації прикладів та інших рутинних завдань, заощаджуючи час викладачів. Це дозволяє педагогам виконувати нові ролі і переорієнтуватися на менторство, фасилітацію проєктної роботи та розробку інноваційних навчальних стратегій. ШІ змушує переосмислити цілі освітнього процесу. Якщо штучний інтелект бере на себе збір та відтворення інформації, тоді фокус зміщується на розвиток унікально людських навичок. З'являється можливість акцентувати увагу на розвитку критичного мислення, етичних принципів поведінки, творчості, емоційного інтелекту та, що найважливіше, навичок ефективної взаємодії з ШІ-інструментами (prompt-інжинірингу).

3. Розширення доступу до освіти та інклюзивність. Цифрові інструменти мають потенціал для подолання просторових та мовних бар'єрів, перетворюючи якісну освіту на благо, що є доступним для значної кількості людей. Навчання стає, з одного боку, більш інклюзивним, з іншого – глобально доступним. Інструменти автоматичного перекладу та транскрипції, такі наприклад, як Otter.ai, допомагають перетворювати лекції на текстові нотатки, забезпечуючи доступність для студентів з порушеннями слуху або для іноземних студентів, які вивчають мови. ШІ-системи також здатні адаптувати представлення навчального контенту для студентів з особливими освітніми потребами. Інтелектуальні чат-боти, наприклад, Chatbot Ivy, можуть використовуватись як віртуальні помічники студентів. На базі інтеграції з інформаційними системами університетів вони здатні цілодобово відповідати

на типові адміністративні та навчальні питання щодо розкладу, фінансової підтримки, особливостей і термінів подачі документів чи правил гуртожитку.

4. Дослідження та наукова робота. Штучний інтелект є потужним інструментом для прискорення процесів пошуку, аналізу та синтезу інформації. Обчислювальні системи на основі ШІ можуть застосовуватись для розв'язання складних математичних, фізичних та інженерних задач, надаючи не лише кінцеву відповідь, але й покрокове рішення, що може використовуватися у якості навчальних тренажерів. Інтелектуальні системи обробки даних дозволяють узагальнювати і систематизувати інформацію з великої кількості академічних джерел, що прискорює дослідницьку роботу і дозволяє опрацьовувати великі масиви даних. Це може допомогти викладачам швидше інтегрувати найновішу інформацію та наукові досягнення у свої навчальні курси, оновлювати лекційний матеріал на основі узагальнення останніх наукових статей і трендів в індустрії, наприклад, з використанням Perplexity, та поєднувати викладацьку діяльність з науково-дослідною роботою.

5. Аналітика та управління якістю. Інструменти ШІ мають значний потенціал для реалізації управлінських функцій у закладах освіти. Використовуючи алгоритми МН для аналізу поведінкових та академічних даних, цифрові інструменти дозволяють освітнім закладам формувати інформаційні бази для прийняття обґрунтованих управлінських та педагогічних рішень. Системи прогностичної аналітики можуть ідентифікувати студентів, які мають високий ризик академічної неуспішності або відрахування, здійснюючи аналіз їхньої активності та успішності. Це дає можливість вчасного надання адресної підтримки і допомоги у формуванні власної освітньої траєкторії. Аналіз ефективності навчальних модулів дозволяє керівництву закладів освіти вносити гнучкі та цілеспрямовані корективи у навчальні і освітні програми, підвищуючи їхню відповідність вимогам ринку.

Окреслюючи можливості і позитивні перспективи використання інструментів ШІ в системі сучасної освіти, треба враховувати і ризики, які виникають у зв'язку з поширенням масштабів цифрового навчання. Найбільш гострим викликом є неконтрольоване використання студентами генеративного ШІ для виконання завдань без самостійного засвоєння знань. Це підриває академічну доброчесність, створює ризики деградації освіти і вимагає від викладачів пошуку адекватних відповідей на нові виклики. Серед можливих варіантів вирішення проблеми – переорієнтації навчальних завдань, що передбачає відхід від завдань на відтворення когнітивної інформації до проєктів, що вимагають критичного аналізу, застосування локальних даних, проведення польових досліджень або аналізу і критики відповідей, згенерованих ШІ. Іншим рішенням може стати запровадження чітких політик щодо декларування використання ШІ у роботах (аналогічно правилам цитування джерел). Доцільним є також включення у навчальні програми модулів, що розглядають питання авторського права, упередженості ШІ та необхідності його відповідального використання. За твердженням експертної спільноти, запровадження ШІ в освітній процес має спиратися на модель трьох «М»: мислення (mindset) – відкритість до експериментів, навчання, інтеграції

ІІІ у щоденні процеси; майстерність (mastery) – глибоке володіння цифровими інструментами та аналітичними підходами; мережа (mesh) – взаємодія з експертними спільнотами, налагодження колаборації по типу «людина + машина».

Таким чином, попри існуючі ризики, треба визнати, що штучний інтелект виступає не загрозою, а каталізатором переходу до так званої системи «Освіти 5.0» – моделі, що сфокусована на людиноцентричному навчанні, орієнтованому на навички двадцять першого століття. Університети та заклади професійної освіти, які успішно інтегрують ІІІ у свій навчальний процес, зможуть запропонувати: більш ефективне та персоналізоване навчання; вищий рівень якості викладання завдяки зменшенню рутинного навантаження; конкурентоспроможних випускників, що підготовлені до співпраці з інтелектуальними технологіями на ринку праці майбутнього. Успіх цієї трансформації залежить від готовності викладачів прийняти нові інструменти та від стратегічної політики навчальних закладів щодо відповідальної та етичної інтеграції ІІІ в освітній процес.

Література

1. Georgieva Kr. AI Will Transform the Global Economy. Let's Make Sure It Benefits Humanity. IMF Blog. January 14, 2024 URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/01/14/ai-will-transform-the-global-economy-lets-make-sure-it-benefits-humanity>

2. Погляд на використання штучного інтелекту без страху: Глобальний барометр зайнятості у сфері ІІІ, 2025. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2025/vykorystannya-shtuchnoho-intelektu-vplyv-na-rynok-pratsi.html>

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Олександра Рубанець, Україна

Сучасні освітні трансформації відбуваються в контексті суспільних і глобальних трансформацій. Реалізація освітньої стратегії в умовах воєнного часу та повоєнного відновлення стикається з низкою невирішених суспільних питань, що торкаються глибинних основ буття українського суспільства. Нелінійність освітніх і суспільних процесів зумовлює появу швидких і непередбачуваних змін, які створюють виклики для успішності реалізації освітньої стратегії. Швидкі зміни в суспільному контексті зумовлюють появу тенденцій, які погіршують умови для успішного функціонування системи освіти.

Наукові дослідження можуть прогнозувати появу й досліджувати розвиток негативних тенденцій, які роблять виклики для успішної реалізації освітньої стратегії. Це надає можливість якісної трансформації освітнього менеджменту, перевести його із ситуативного, оперативного реагування на проблеми і труднощі, що виникають, на новий рівень розвитку. Підвищення

<i>шкільного віку</i>	
КАРЕТНА Ольга <i>Вплив соціокультурних факторів на розвиток критичного мислення молоді</i>	101
КНЯЖЕВА Ірина <i>Методична культура як умова ефективності професійної діяльності майбутніх викладачів закладів фахової передвищої та вищої освіти</i>	105
ЛЕОНОВА Вероніка <i>Завдання і зміст ознайомлення дітей з українським народознавством у закладах дошкільної освіти</i>	107
ОЛЕНЦЕВИЧ Наталія <i>Штучний інтелект: нові тренди на ринку праці і в освіті</i>	110
РУБАНЕЦЬ Олександра <i>Наукові дослідження та освітній менеджмент</i>	113
СВИНАРЕНКО Дмитро <i>Сучасні тенденції управління конкуренцією за людський капітал</i>	115
УСЕЇНОВ Імран <i>Соціальне партнерство як інструмент управління закладами освіти в умовах воєнного стану</i>	118
ЧЕРНЕНКО Наталія, БРИНЗА Ірина <i>Психолого-педагогічна підтримка ромських дітей у навчанні: значення родинного та шкільного середовища</i>	121
ЧЕРНИХ Даріко <i>Інноваційні підходи до підтримки національної ідентичності в українських секторах шкіл Грузії</i>	126
ЧОРНОМОРДЕНКО Дмитро <i>Свобода і контроль: філософські роздуми про приватність у ХХІ столітті</i>	130
ГАЛІЦАН Ольга <i>Акме-орієнтоване середовище педагогічного університету: інноваційні пошуки та тенденції акмепрофесіогенезу вчителя</i>	133
ШТРЕБЛЄВ Михайло <i>Роль soft skills для становлення вчителя як фасилітатора: сучасні пошуки інноваційних підходів</i>	134